

Sygn. akt III Ca 1746/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 marca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Henryk Brzyżkiewicz

Sędzia SO Barbara Braziewicz

Sędzia SR (del.) Roman Troll (spr.)

Protokolant Aldona Kocięcka

po rozpoznaniu w dniu 20 marca 2014 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa R. G.

przeciwko R. N.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim

z dnia 26 lipca 2013 r., sygn. akt I C 2175/12

1 oddala apelację;

2 zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 1200 (tysiąc dwieście) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

SSR (del.) Roman Troll SSO Henryk Brzyżkiewicz SSO Barbara Braziewicz

Sygn. akt III Ca 1746/13

UZASADNIENIE

Powód R. G. wniósł do Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim z dnia 31 maja 2012 r. wydanego w sprawie akt I Ns 1159/10 zaopatrzonego w klauzulę wykonalności, w części rozstrzygnięcia zawartego w pkt 3 tegoż orzeczenia, w którym zasądzono od niego na rzecz pozwanej R. N. spłatę w wysokości 77.700 zł płatną w terminie czterech miesięcy od prawomocności tego postanowienia oraz o zasądzenie kosztów postępowania, a także o zabezpieczenie powództwa poprzez zawieszenie postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Wodzisławiu Śląskim w sprawie II Km 3521/12.

W uzasadnieniu pozwu wskazał, że ww. postanowieniem Sąd Rejonowy w Wodzisławiu Śląskim dokonał całkowitego działu spadku po zmarłej A. G. w ten sposób, że wszystkie nieruchomości o wartości 155 400zł przyznał na wyłączną własność powodowi, zasądzając od niego na rzecz R. N. spłatę w wysokości 77.700 zł w terminie 4 miesięcy od

prawomocności tegoż postanowienia, a z należnej R. N. kwoty powód – stosownie do treści art. 498 i 499 kc w zw. z art. 95 i 96 kc – potrącił kwotę 31.699,52 zł poprzez złożenie na piśmie datowanym na dzień 28 września 2012r. stosowanego oświadczenia, zaś pozostałą część spłaty w wysokości 46.000,48 zł uregulował przelewem. Nadto powód wskazał, że należność opiewająca na kwotę 31.699,52 zł wynika z faktu dwukrotnego dokonania przez pozwaną wypłat środków zgromadzonych na jego rachunkach w G. Banku tj. kwoty 10.000,53 zł dnia 5 maja 2008r. oraz kwoty 11.803,12zł dnia 3 września 2009 r., które pozwana podjęła dla siebie i nie dokonała ich zwrotu, a na wezwanie powoda oświadczyła, że zwróci pieniądze jak będzie rozliczony spadek. W związku z tym, że pozwana pieniędzy nie zwróciła, powód dokonał potrącenia. Odsetki od wskazanych wyżej kwot na dzień 28 września 2012r. wynosiły kolejno 5.458,23 zł i 4.437,64 zł.

Zdaniem powoda, pomimo skutecznego potrącenia, na wniosek R. N. zostało wszczęte postępowanie egzekucyjne na podstawie tytułu wykonawczego tj. postanowienia Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim z dnia 31 maja 2012r. w sprawie akt I Ns 1159/10 zaopatrzonego w klauzulę wykonalności, w celu wyegzekwowania m.in. należności głównej w kwocie 31.699,52zł.

Jako podstawę prawną swego roszczenia powód wskazał art. 840 § 1 pkt 2 kpc, podnosząc, że w niniejszej sprawie tytuł egzekucyjny stanowi postanowienie Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim z dnia 31 maja 2012r. w sprawie akt I Ns 1159/10 zaopatrzone w klauzulę wykonalności, wydane w sprawie o dział spadku, której uczestnikami były strony niniejszego postępowania. Zdaniem powoda po powstaniu tego tytułu nastąpiło zdarzenie w postaci potrącenia z kwoty należnej pozwanej spłaty, kwoty, którą pozwana bez wiedzy i zgody powoda podjęła z jego lokat. Na skutek tego zdarzenia wynikające ze wskazanego tytułu wykonawczego zobowiązanie powoda co do kwoty 31.699,52zł wygasło, a w związku z zapłatą pozostałej części – wygasło w całości. Zdaniem powoda stosownie do uchwały SN z dnia 14 października 1993r. podstawą powództwa z art. 840 § 1 pkt 2 kpc może być potrącenie, pomimo że powód zarzut potrącenia mógł zgłosić w postępowaniu rozpoznawczym w sprawie, w której został wydany tytuł wykonawczy.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów procesu. Pozwana przyznała, że z udziałem stron prowadzona była sprawa dotycząca działu spadku po zmarłej A. G., w której to sprawie została zasądzona na rzecz pozwanej od powoda kwota 77.700 zł tytułem spłaty. W toku tegoż postępowania, na wniosek powoda, zaliczono w skład masy spadkowej kwotę 21.000 zł, którą pozwana pobrała na podstawie pełnomocnictwa udzielonego jej przez powoda. Przyznała daty pobrania poszczególnych kwot, podnosząc że czynność wypłaty miała miejsce przed wszczęciem sprawy o dział spadku a fakt ten został przez pozwaną przyznany również w toku sprawy o dział spadku. Dodatkowo odnośnie kwoty 21.000 zł pozwana wskazała, że wbrew twierdzeniom powoda, kwota ta stanowiła w całości składnik masy spadkowej po A. G., gdyż w chwili jej śmierci była zdeponowana na jej nazwisko w Banku (...). Środki zgromadzone w Banku (...) na drugi dzień po śmierci A. G. powód wypłacił a następnie wpłacił je na własne nazwisko w G. Banku, upoważniając jednocześnie pozwaną do dysponowania tymi kontami. Również kwota 35.000 zł, którą strony odnalazły w domu spadkodawczyni stanowiła składnik masy spadkowej, którą przejął powód i nie rozliczył się z pozwaną. Na te okoliczności było prowadzone postępowanie dowodowe w toku sprawy o dział spadku. Wobec tego uczestnicy tego postępowania uznali, że w skład spadku po A. G. wchodzi jedynie nieruchomości i w tym zakresie dokonali całkowitego działu spadku, znosząc pozostałe wzajemne roszczenia. Zdaniem pozwanej żądanie dotyczące pozbawienia wykonalności wskazanego tytułu wykonawczego w jego pkt 3 nie znajduje uzasadnienia w art. 840 § 1 pkt 2 kpc. Po powstaniu tytułu nie nastąpiło żadne zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane. Zarzut potrącenia kwoty 21.000zł (obecnie z odsetkami 31.700zł) był już przedmiotem rozpoznania w sprawie o dział spadku. Pozwana podniosła, że odmiennie niż twierdzi powód, zgłosił on zarzut potrącenia w sprawie o dział spadku a uchwała SN, na którą się powołuje, dotyczy sytuacji, gdy taki zarzut nie zostałby zgłoszony.

Postanowieniem z dnia 4 lutego 2013r. Sąd uwzględnił wniosek o zabezpieczenie powództwa poprzez zawieszenie postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Wodzisławiu Śląskim Piotra Szwedę w sprawie II Km 3521/12.

Sąd Rejonowy ustalił, co następuje.

Sąd Rejonowy w Wodzisławiu Śląskim postanowieniem z dnia 31 maja 2012 r. w sprawie akt I Ns 1159/10 dokonał całkowitego działu spadku po zmarłej A. G. w ten sposób, że wszystkie nieruchomości o wartości 155.400 zł przyznał na wyłączną własność powodowi, zasądzając od niego na rzecz R. N. spłatę w wysokości 77.700 zł w terminie 4 miesięcy od prawomocności tegoż postanowienia. Do składu masy spadkowej oprócz nieruchomości zostały zgłoszone rzeczy ruchome, lokaty pieniężne w tym dotyczące kwoty 21.000 zł, jak i nakłady na nieruchomości spadkowe poczynione przez uczestnika od śmierci spadkodawczyni. W piśmie procesowym z dnia 28 czerwca 2011 r. pełnomocnik uczestnika zgłosił zarzut potrącenia co do kwoty 21.000 zł. W zakresie wszystkich składników mających stanowić masę spadkową po zmarłej A. G. Sąd prowadził postępowania dowodowe, gdy tymczasem na rozprawie w dniu 31 maja 2012r. pełnomocnicy obu stron zgodnie cofnęli zgłoszone w sprawie oszczędności i ruchomości i wniesli o ustalenie, że w skład spadku po zmarłej A. G. wchodzi wyłącznie nieruchomości, które w całości przejmie uczestnik postępowania ze spłatą połowy ich wartości na rzecz wnioskodawczyni. Jednocześnie strony przyjęły zgodnie wartość poszczególnych nieruchomości, jak również ustaliły zasadę rozliczenia kosztów przez nich poniesionych. Sąd w sprawie o dział poza ustaleniem składu masy spadkowej, sposobu podziału tej masy, określeniem wysokości i terminu spłaty, w pozostałym zakresie postępowanie umorzył. Żadna ze stron nie złożyła wniosku o uzasadnienie i postanowienie się uprawomocniło z dniem 22 czerwca 2012 r. Pismem z dnia 28 września 2012 r. powód za pośrednictwem swojego pełnomocnika poinformował pozwaną, że w wykonaniu postanowienia Sądu w sprawie o dział spadku przekaże na konto pozwanej kwotę 46.000,48 zł jako rozliczenie spłaty z majątku spadkowego i że korzysta z prawa potrącenia kwoty 21.803,65 zł wraz z odsetkami co daje kwotę 31.699,52 zł. W treści pisma pełnomocnik podniósł argumenty wcześniej zgłoszone w toku sprawy I Ns 1159/10. Pozostałą po potrąceniu kwotę powód uregulował przelewem z dnia 16 października 2012r.

Wnioskiem z dnia 12 listopada 2012 r. R. N. wszczęła postępowanie egzekucyjne celem wyegzekwowania kwoty potrąconej i kosztów. W toku postępowania egzekucyjnego zostały uiszczone dwie wpłaty przekazane wierzycielce, jak również zostało wszczęte postępowanie egzekucyjne z nieruchomości.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy w Wodzisławiu Śląskim wyrokiem z dnia 26 lipca 2013 r. oddalił powództwo (pkt 1) oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 2 417 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (pkt 2).

W uzasadnieniu wskazał, że art. 840 § 1 pkt 2 kpc stwarza podstawę do zwalczania tytułu wykonawczego w przypadku, gdy już po powstaniu tytułu egzekucyjnego zaszły zdarzenia prowadzące do wygaśnięcia zobowiązania lub zdarzenia, wskutek których zobowiązanie nie może być egzekwowane, w odniesieniu do orzeczeń sądowych wprowadza prekluzję co do zdarzeń zaszłych przed zamknięciem rozprawy, a zatem zanim jeszcze takie orzeczenie formalnie zostało wydane – np. jeżeli pozwany w toku postępowania rozpoznawczego nie podniósł zarzutu przedawnienia (które już wówczas nastąpiło), to na okoliczność tę nie może się powoływać w uzasadnieniu powództwa opozycyjnego. Zaś w rozpoznawanej sprawie powód powołuje się na zarzut potrącenia, przyjmując, że jest to zdarzenie, które nastąpiło po powstaniu tytułu wykonawczego, gdy tymczasem zarzut potrącenia został zgłoszony już w toku postępowania o dział spadku i był objęty postępowaniem dowodowym w toku tego merytorycznego postępowania, a zatem należy stwierdzić, że w świetle art. 840 § 1 pkt 2 kpc niedopuszczalne było powołanie się przez powoda na zarzut potrącenia, które dokonane zostało przez niego oświadczeniem w piśmie z dnia 28 czerwca 2011r. w sprawie I Ns 1159/10 (k. 55). Dlatego wobec zgłoszenia zarzutu potrącenia w toku sprawy o dział spadku oraz wobec oparcia powództwa o treść art. 840 § 1 pkt 2 kpc, na obecnym etapie dla prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy nie ma znaczenia ustalenie czy środki z zlikwidowanych kont były własnością powoda, czy też stanowiły masę spadkową po zmarłej A. G., a w braku przesłanek z art. 840 § 1 pkt 2 kpc powództwo należało oddalić, zaś orzeczenie o kosztach oparto na art. 98 kpc.

Apelację od tego orzeczenia złożył powód zaskarżając je w całości i zarzucając:

- 1) naruszenie prawa materialnego (art. 498 kc i art. 499 kc) poprzez ich niezastosowanie,
- 2) błąd w ustaleniach faktycznych poprzez przyjęcie, iż do potrącenia doszło w trakcie postępowania o dział spadku po A. G., pomimo tego, że zarzut ten nie był objęty postępowaniem działowym,

3) naruszenie prawa procesowego (art. 233 § 1 kpc) poprzez:

a) dowolną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego,

b) oddalenie wniosku o przesłuchanie stron oraz świadka M. G.,

c) dopuszczenie dowodu z informacji Banku i nieprzeprowadzenie tego dowodu w trakcie postępowania,

4) nierozpoznanie istoty sprawy

i wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez uwzględnienie powództwa w całości i zasądzenie kosztów postępowania ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozstrzygnięcia sądowi pierwszej instancji.

W uzasadnieniu wskazał, że 28 września 2012 r. złożył pozwanej oświadczenie o potrąceniu z kwoty 77 000 zł kwoty 31 699,52 zł pobranej przez pozwaną z konta w dwóch ratach (10 000,53 zł dnia 5 maja 2008 r., a 11 803,12 zł dnia 3 września 2009 r.), której nie zwróciła pomimo dokonania działu spadku po A. G.. Sąd zaś błędnie przyjął, że potrącenie zostało dokonane przez powoda w piśmie z dnia 28 czerwca 2011 r. w sprawie I Ns 1159/10, w którym był wniosek o potrącenie kwoty 19 000 zł z należnej spłaty, gdyby była zasądzona i nie było to oświadczenie o potrąceniu, gdyż wówczas powód nie był jeszcze dłużnikiem pozwanej, bo wierzytelność z tytułu spłaty połowy wartości spadku powstała dopiero po dokonaniu działu spadku postanowieniem z 31 maja 2012 r., a należna spłata nie została wtedy pomniejszona o ta kwotę. Poza tym oświadczenie z 28 czerwca 2011 r. jest bezskuteczne, bo nie było wierzytelności nadającej się do potrącenia oraz było złożone pod warunkiem. Prowadzenie w sprawie dowodów na okoliczność czy środki podjęte przez pozwaną z lokat stanowiły własność powoda, czy też wchodziły w skład masy spadkowej po A. G. było bezprzedmiotowe, gdyż w sprawie I Ns 1159/10 dokonano całkowitego podziału spadku po A. G., a więc ustalono, że środki te nie wchodziły w skład masy spadkowej po niej (w skład spadku wchodziły jedynie nieruchomości).

Naruszenie prawa procesowego powód zarzucił z ostrożności. Sąd nie ustalił, czy zarzut potrącenia był merytorycznie zasadny, a ograniczył się jedynie do stwierdzenia, że potrącenia dokonano w sprawie I Ns 1159/10.

Na rozprawie apelacyjnej pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna i dlatego został oddalona.

Ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Rejonowy są prawidłowe i jako takie Sąd Okręgowy uznaje je za własne.

Niezasadne okazały się zarzuty dotyczące naruszenia prawa materialnego. W rozpoznawanej sprawie trzeba wziąć pod uwagę to, że kwota 10 000,53 zł została wypłacona przez pozwaną bezpośrednio po wpłacie jej na konto powoda w dniu 5 maja 2008 r., a mimo to powód nie odwołał jej pełnomocnictwa i dnia 3 września 2009 r. wypłaciła ona kolejną kwotę 11 803,12 zł. Doświadczenie życiowe wskazuje, że w takiej sytuacji kwoty te musiały mieć związek z masą spadkową po A. G., tym bardziej, że mimo wskazania w postanowieniu Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim, iż w sprawie I Ns 1159/10 dokonano całkowitego działu spadku (pkt 2), to w pkt. 4 pojawiło się stwierdzenie, że w pozostałym zakresie postępowanie umorzono, a to z tej przyczyny, iż pełnomocnicy uczestników wycofali wnioski o podział oszczędności i ruchomości po A. G., a to oznacza, że nie został ten spadek podzielony w całości, gdyż nie dokonano podziału jej oszczędności i ruchomości, bo w tej części uczestnicy nie wskazali, czy się tym podzielili. Także wyczekiwanie na zakończenie postępowania działowego z wnioskiem o zwrot pobranych kwot przez pozwaną wskazuje, że nierozzerwalnie były one związane z masą spadkową po A. G..

Powód nie wykazał innego stosunku prawnego (art. 6 kc), na podstawie którego upoważnił pozwaną do swojego konta już po zgonie A. G. właśnie w tym czasie (grudzień 2007 r.). Zbieżność czasowa zgonu A. G. (19 listopada 2007 r.), upoważnienia pozwanej do rachunku bankowego (grudzień 2007 r.) i wypłata pierwszej z kwot bezpośrednio po jej

wpłaceniu na konto wskazuje, że upoważnienie to było nierozdzielnie związane z ustaleniami stron w zakresie spadku po A. G.. Roszczenia w tym zakresie miały być rozliczone w toku postępowania działowego jako mające związek z masą spadkową po A. G. i właśnie w tamtej sprawie jako pierwsze się pojawiły (por. art. 1038 § 1 kc, art. 685 kpc, art. 686 kpc, art. 688 kpc i art. 618 § 2 i 3 kpc). Nie można więc było skutecznie zgłosić zarzutu potrącenia już po wydaniu orzeczenia w sprawie działowej.

Nie okazały się zasadne także zarzuty dotyczące przekroczenia granic swobodnej oceny dowodów i oddalenia wniosków dowodowych z przesłuchania stron i świadka M. G., albowiem Sąd Rejonowy w sposób logiczny i oparty na wszechstronnej ocenie materiału dowodowego wskazał z jakich powodów doszło do oddalenia powództwa i dlatego oddalił wnioski o przesłuchanie, jednocześnie zaś rozpoznał istotę sprawy sprowadzającą się do ustalenia czy w toku postępowania o pozbawienie tytułu egzekucyjnego wykonalności (postanowienia działowego) można powoływać się na zarzut potrącenia pierwotnie zgłoszony w postępowaniu działowym dotyczącym kwoty lokat wchodzących w skład majątku spadkowego. Jednocześnie zarzut nieprzeprowadzenia dowodów z informacji banku pomimo jego dopuszczenia jest bezzasadny, albowiem banki odmówiły ujawnienia danych z uwagi na tajemnicę bankową /k. 52 i 54/ i inaczej w toku tego postępowania postąpić nie mogły, a z informacji (...) przedstawionej przez pozwaną wynika, że powód podjął kwotę 9 174,56 zł z lokaty założonej przez A. G. 20 listopada 2007 r./k. 68/, a kwota ta powinna być rozliczona w toku postępowania działowego, które zostało już prawomocnie zakończone, zaś rozliczanie jej w tym postępowaniu jest niedopuszczalne.

Nie można w takich okolicznościach sprawy podzielić stanowiska powoda, iż kwota ponad 22 000 zł zdeponowana na lokatach nie wchodziła w skład spadku po A. G. podczas, gdy w sprawie działowej to on pierwszy zgłosił ją jako wchodzącą w skład spadku, wskazywał w treści pism, iż chce dokonać potrącenia tej kwoty z należnej uczestnicze spłaty z działu spadku, a następnie na końcowej rozprawie pełnomocnicy wnioskodawczyni i uczestnika wycofali wniosek o dział spadku w tym zakresie. Dodać należy, że w toku postępowania działowego R. G. był reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika.

Należy także wskazać, że Sąd Rejonowy nie przyjął, że w sprawie działowej doszło do potrącenia, a jedynie wskazał, iż w tamtym postępowaniu doszło do złożenia takiego zarzutu, albowiem rzeczywiście z konta powoda zostały pobrane przez pozwaną kwoty 10 000,53 zł dnia 5 maja 2008 r., a 11 803,12 zł dnia 3 września 2009 r. i w tamtym postępowaniu na tą okoliczność słuchano uczestniczkę – obecną pozwaną /k. 47 akt Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim I Ns 1159/10/, albowiem kwoty te wchodziły w skład spadku po A. G., gdyby było inaczej powód nie podnosiłby tych kwestii w toku poprzedniego postępowania.

Dlatego też apelacja jest bezzasadna i jako taka musiała zostać oddalona na podstawie art. 385 kpc w związku z art. 840 § 1 pkt 2 kpc.

O kosztach postępowania Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc w związku z § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 461) i § 13 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

SSR(del.) Roman Troll SSO Henryk Brzykiewicz SSO Barbara Braziewicz